

مقدمه مؤلف

دانش‌آموزان و دبیران عزیز!

با توجه به تغییرات اخیر در قانون پذیرش دانشگاه‌ها و اهمیت مضاعف امتحانات نهایی و اثر قطعی آن در نتیجه پذیرش دانشگاه‌ها، وجود منبعی استاندارد، اهمیت دوچندان پیدا کرده است. در این کتاب برای اولین بار علاوه بر سؤالات امتحانات نهایی، امتحانات خارج کشور نیز گردآوری و بررسی گردیده است. سؤالات به صورت درس به درس طبقه‌بندی گردیده است تا هم‌زمان با پیشروی کلاس، منبعی برای سؤالات امتحانی استاندارد وجود داشته باشد. هم‌چنین در ابتدای هر درس‌نامه در قالب مشاوره در مورد اهمیت آن درس صحبت شده است.

ویژگی‌های کتاب در یک نگاه:

- ۱) ارائه کتابی با رویکرد اقتصادی و قیمت مناسب و در عین حال کامل
- ۲) ارائه بانک کامل سؤالات امتحانات نهایی (داخل و خارج کشور) در نظام آموزشی جدید
- ۳) چیدمان سؤالات به صورت تیپ‌بندی‌شده و متناسب با پیشروی متن درس
- ۴) ادغام سؤالات تکراری و مشابه برای پرهیز از حجیم‌شدن کتاب
- ۵) ارائه درس‌نامه‌های کامل ولی در عین حال جمع‌وجور
- ۶) ارائه چند دوره امتحانات نهایی سال‌های اخیر در انتهای کتاب با ریزبارمبندی برای آشنایی با نحوه تصحیح اوراق

در پایان باید از تمامی عزیزانی که در به ثمر رسیدن این کتاب نقش داشتند تشکر نمایم:

- آقایان دکتر ابودر نصری و دکتر کامیل نصری مدیران ارشد مجموعه
  - مهندس بقایی و تیم خوب تولید که بار سنگینی از کار روی دوش اونها بود.
  - خانم لولوا مرادی که امور مربوط به پیگیری کتاب را انجام دادند.
  - ویراستاران خوب کتاب، خانم‌ها فاطمه فوقانی، پریسا ایزدی و آقای علیرضا کاهیدوند
- در پایان متمنی است هرگونه پیشنهادی برای بهترشدن اثر دارید از طریق روابط عمومی انتشارات با مؤلف در میان بگذارید.

فهرست مطالب

درسنامه پاسخ	سؤال	
		درس اول
۳۶	۵	شهرها و روستاها
		درس دوم
۴۰	۹	مدیریت شهر و روستا
۴۴	۱۳	فنون و مهارت های جغرافیایی (۱)
		درس سوم
۴۶	۱۵	ویژگی ها و انواع شیوه های حمل و نقل
		درس چهارم
۴۹	۱۹	مدیریت حمل و نقل
۵۳	۲۳	فنون و مهارت های جغرافیایی (۲)
		درس پنجم
۵۵	۲۵	ویژگی ها و انواع مخاطرات طبیعی
		درس ششم
۶۰	۳۰	مدیریت مخاطرات طبیعی
۶۳	۳۳	فنون و مهارت های جغرافیایی (۳)
		ضمیمه: امتحانات نهایی
۷۲	۶۵	■ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۰
۷۲	۶۶	■ امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۰
۷۳	۶۸	■ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۱
۷۴	۷۰	■ امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۱

شهرها و روستاها

درس ۱

درست / نادرست

- ۱- هسته اولیه یک سکونتگاه، مقر و موقعیت آن را شامل می‌شود. (دی ۹۹)
- ۲- انتخاب مکان مناسب برای استقرار و سکونت جمعیت به عوامل طبیعی وابسته است. (خرداد ۱۴۰۰)
- ۳- مردم برحسب نیاز، هسته اولیه یک سکونتگاه را برای زندگی انتخاب می‌کنند. (شهریور ۱۴۰۰)
- ۴- دسترسی به بازارهای محلی، از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری هسته اولیه روستاها و شهرهای کشورمان بوده است. (دی ۱۴۰۰)
- ۵- در انتخاب مکان برای استقرار و سکونت جمعیت، عوامل انسانی بیشترین نقش را دارند. (خرداد ۹۸ خارج و خرداد ۱۴۰۱ خارج)
- ۶- متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا، ملاک اقتصادی است. (خرداد ۹۸ خارج و خرداد ۱۴۰۱ خارج)
- ۷- مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا، ملاک جمعیتی است. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۸- در شهرها نوگرایی و تغییرات اجتماعی کم‌تر است. (دی ۹۷ و شهریور ۹۸)
- ۹- ملاک‌های جمعیتی برای تشخیص شهر و روستا در نواحی مختلف دنیا، یکسان است. (خرداد ۱۴۰۰)
- ۱۰- تنوع عملکرد سکونتگاه‌ها سبب تغییر جایگاه آن‌ها، در رتبه‌بندی برحسب اهمیت، می‌شود. (دی ۱۴۰۰)
- ۱۱- در روستاهایی با جمعیت کمتر، دسترسی به خدمات و تسهیلات محدودتر است. (دی ۹۹ خارج)
- ۱۲- معیارهای رتبه‌بندی با توجه به اهداف و نوع مطالعات محققان، از جایی به جای دیگر متفاوت است. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۱۳- سرعت گسترش شهرنشینی در آسیا و آفریقا بیشتر از سایر نواحی جهان است. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۱۴- برخی مگالاپلیس را کلان‌شهر می‌نامند. (خرداد ۹۸ خارج)
- ۱۵- معمولاً به مادرشهر، مگالاپلیس نیز می‌گویند. (دی ۹۹ خارج)
- ۱۶- به بخش‌های پیرامونی یک شهر، شهرک اقماری گفته می‌شود. (خرداد ۹۸)
- ۱۷- روستاهایی که جمعیت آن‌ها به حد معینی رسیده، با موافقت وزارت کشور، شهر اعلام شده و در آن‌ها شهرداری تأسیس می‌شود. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۱۸- در ایران اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت دهقانان و واگذاری زمین به مالکان بزرگ انجام گرفت. (دی ۹۸)
- ۱۹- اصلاحات ارضی در ایران شرایط انهدام کشاورزی در نتیجه مهاجرت به روستاها را شدت داد.

جای خالی

- ۲۰- در انتخاب مکان برای استقرار و سکونت جمعیت، عوامل ..... بیشترین نقش را داشته‌اند. (خرداد ۹۹ و دی ۹۹ خارج)
- ۲۱- مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین، را ..... می‌گویند. (شهریور ۹۸ و خرداد ۱۴۰۱ خارج)
- ۲۲- جایگاه یک سکونتگاه در سطح ناحیه، مفهوم ..... را بیان می‌کند. (دی ۱۴۰۰)
- ۲۳- ..... یک شهر یا روستا در ادامه حیات یا گسترش و یا حتی نابودی و زوال آن نقش مهمی ایفا می‌کند. (خرداد ۱۴۰۱)
- ۲۴- در اغلب سکونتگاه‌های روستایی، درصد بیشتری از جمعیت فعال اقتصادی، در بخش ..... فعالیت می‌کنند. (شهریور ۹۸)
- ۲۵- سلسله مراتب سکونتگاه‌ها را براساس میزان جمعیت و ..... طبقه‌بندی می‌کنند. (دی ۹۹)
- ۲۶- در رتبه‌بندی سکونتگاه‌های ایران برحسب اهمیت، روستاها در ..... هرم قرار می‌گیرند. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۲۷- سلسله مراتب سکونتگاه‌ها یعنی رتبه‌بندی آن‌ها برحسب ..... است. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)
- ۲۸- بیشترین مسافتی که مردم منطقه برای دریافت خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند، ..... می‌گویند. (شهریور ۹۸)
- ۲۹- افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن را ..... می‌گویند. (شهریور ۹۸)
- ۳۰- بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا کشور را ..... می‌گویند. (شهریور ۹۸)
- ۳۱- کلان‌شهر ترجمه و معادل واژه ..... است. (خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۳۲- برخی، مگالاپلیس را منطقه ..... نامیده‌اند.

(خرداد ۱۴۰۱ خارج)

۳۳- مهم‌ترین عوامل تغییر در کاهش روستانشینی و افزایش شهرنشینی ..... است.

(شهریور ۹۸)

۳۴- بخش پیرامونی یک شهر را ..... می‌گویند.

(شهریور ۱۴۰۰)

۳۵- فعالیت کشاورزی غالب در بیشتر روستاها، ..... است.

۳۶- با بروز تحولات صنعتی و ورود کشورها به عصر نوسازی (مدرنیزاسیون)، نفوذ شهرها و ..... در روستاها افزایش یافت.

کمانکی

در جملات زیر عبارت صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(شهریور ۹۹ و خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۳۷- مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین (مقر - موقعیت) است.

(خرداد ۹۹ خارج)

۳۸- هسته اولیه یک سکونتگاه، مکانی است که مردم برحسب (نیاز - دسترسی) آن را انتخاب می‌کنند.

(شهریور ۹۹)

۳۹- متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا، ملاک (اقتصادی - جمعیتی) است.

(دی ۹۹ خارج)

۴۰- روستایی که جمعیت آن‌ها به (۱۰۰۰۰۰ - ۱۰۰۰۰) رسیده با موافقت وزارت کشور شهر نامیده می‌شود.

(شهریور ۱۴۰۰)

۴۱- سلسله مراتب سکونتگاه‌ها به معنای رتبه‌بندی آن‌ها برحسب (میزان جمعیت - اهمیت) است.

(شهریور ۹۹ و دی ۹۹)

۴۲- سرعت گسترش شهرنشینی در قاره (اروپا - آسیا) بیشتر از سایر نواحی است.

(خرداد ۱۴۰۰)

۴۳- افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور به روستاهای آن را (شهرنشینی - شهرگرایی) گویند.

۴۴- یکی از مهم‌ترین تغییرات فضای جغرافیایی در قرن بیستم و بیست و یکم (افزایش شهر و شهرنشینی - رشد فزاینده جمعیت) در جهان است.

۴۵- یکی از مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان (پیدایش شهرگرایی - افزایش شهرهای میلیونی) است.

(خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۴۶- در کشور ایران طبق مصوبه (وزارت کشور - شورای عالی معماری و شهرسازی) به مادرشهرهایی که بیش از یک میلیون نفر جمعیت داشته باشند، کلان‌شهر گفته می‌شود.

(خرداد ۱۴۰۱)

۴۷- برخی نیز معتقدند کلان‌شهر ترجمه و معادل واژه (مگالاپلیس - مگاسیتی) است.

(خرداد ۱۴۰۱)

۴۸- با افزایش جمعیت یک مادرشهر و گسترش حومه‌های آن به تدریج منطقه (ابشهری - مادرشهری) به وجود می‌آید.

(خرداد ۹۸)

۴۹- به شهرهایی که به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی حوزه نفوذ بسیار وسیعی دارند، (جهان‌شهر - کلان‌شهر) می‌گویند.

(خرداد ۹۸)

۵۰- بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور (جهان‌شهر - متروپل) است.

(دی ۱۴۰۰)

۵۱- روند اقتصادی و اجتماعی که طی آن شیوه‌های زندگی روستانشینی تغییر می‌کند (شهرنشینی - شهرگرایی) نامیده می‌شود.

۵۲- مبادله بین شهر و روستا مبادله‌ای (برابر - نابرابر) است.

BOOK BANK

چهارگزینه‌ای

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۵۳- در کاهش اعتبار سکونتگاه‌های شهری چه عاملی تأثیرگذار است؟

۱- کاهش منابع معدنی   ۲- تغییرات محیط پیرامون   ۳- پایین آمدن سطح زندگی مردم   ۴- استفاده از مصالح ارزان قیمت

۵۴- حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از سکونتگاه‌ها دارند، چه نامیده می‌شود؟

۱- حوزه نفوذ   ۲- دامنه نفوذ   ۳- عملکرد نفوذ   ۴- آستانه جمعیتی نفوذ

(دی ۹۷)

۵۵- در کدام یک از کشورهای زیر بیش از یک میلیارد نفر روستانشین هستند؟

۱- چین و هند   ۲- سومالی و اندونزی   ۳- چین و پاکستان   ۴- هند و اندونزی

(خرداد ۹۸)

۵۶- مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان کدام است؟

۱- افزایش شهرهای چندمیلیونی   ۲- مگالاپلیس   ۳- حومه‌نشینی   ۴- دامنه نفوذ

(دی ۹۹)

۵۷- کدام عبارت دلیل مناسبی برای جمله زیر است؟

«امروزه نفوذ شهرها و شهرگرایی در روستاها، افزایش یافته است.»

۱- گسترش مظاهر شهری   ۲- بروز تحولات صنعتی   ۳- دسترسی به خطوط ریلی   ۴- تغییر شیوه‌های زندگی

(خرداد ۱۴۰۰)

۵۸- همه موارد از مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان به شمار می‌آیند به جز:

۱- افزایش شهرهای میلیونی   ۲- تغییر الگوی مکانی شهرهای میلیونی

۳- تغییر ساختمان سنی جمعیت کلان‌شهر   ۴- اختلاف قابل توجه میان سطح شهرنشینی کشورهای جهان

(دی ۱۴۰۰)

۵۹- در کدام قاره، سرعت گسترش شهرنشینی بیشتر است؟

۱- آمریکای شمالی   ۲- آفریقا   ۳- استرالیا   ۴- اروپا

- ۶۰- در سال ۱۹۵۰ میلادی کدام شهرهای جهان، بیشتر از ۸ میلیون نفر جمعیت داشتند؟
- ۱- لندن و نیویورک   ۲- لندن و پاریس   ۳- نیویورک و توکیو   ۴- پکن و توکیو
- ۶۱- کدام مورد از ویژگی‌های «دوره شهرنشینی کند» در کشورمان بوده است؟
- ۱- کاهش موالید نسبت به مرگومیر   ۲- افزایش تولید محصولات کشاورزی
- ۳- ادغام روستاها در بافت شهری   ۴- وابستگی بودجه کشور به درآمد حاصل از نفت
- ۶۲- دومین کلان‌شهر ایران، کدام شهر است؟
- ۱- اصفهان   ۲- شیراز   ۳- مشهد   ۴- تبریز

(شهریور ۱۴۰۰)

کشف ارتباط

عبارت مناسب را از ستون مقابل انتخاب کنید.

- ۶۳- بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه یا کشور   □ الف) مگاسیتی
- ۶۴- شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت   □ ب) مگالاپلیس
- ۶۵- زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها   □ پ) سوپرستی
- ت) متروپل

پاسخ کوتاه

به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۶۶- سرآغاز مطالعه و شناخت یک سکونتگاه روستایی و شهری چیست؟
- ۶۷- در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودها، چه عواملی نقش مهمی دارند؟
- ۶۸- چه عواملی موجب انتخاب مکانی برای استقرار سکونتگاه می‌شوند؟
- ۶۹- به‌جز عوامل طبیعی چه عوامل دیگری در پدیدآمدن یک سکونتگاه نقش دارند؟ (۲ مورد)
- ۷۰- چهار مورد از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری هسته اولیه روستاها و شهرهای ایران را نام ببرید.
- ۷۱- آیا معمولاً هسته اولیه شهرها و روستاها بافت تاریخی و قدیمی آن‌هاست؟ مثال بزنید.
- ۷۲- با توجه به تفاوت‌های شهر و روستا، فرهنگ و مناسبات اجتماعی در شهرها چگونه است؟
- ۷۳- ملاک‌های تبدیل روستا به شهر را بنویسید.
- ۷۴- سکونتگاه‌ها را بر چه اساسی طبقه‌بندی می‌کنند؟
- ۷۵- در زمینه بررسی حوزه نفوذ عملکرد یک سکونتگاه به چه جنبه‌هایی توجه می‌شود؟ نام ببرید.
- ۷۶- امروزه کدام قاره‌ها با رشد شهرهای میلیونی و پرجمعیت روبه‌رو شده‌اند؟
- ۷۷- شهرهایی که در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند، چه نامیده می‌شوند؟
- ۷۸- در ایران طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی به چه شهرهایی کلان‌شهر می‌گویند؟
- ۷۹- دو نمونه از انواع حومه‌ها را نام ببرید.
- ۸۰- منطقه مادرشهری چگونه به وجود می‌آید؟
- ۸۱- دو مورد از عوامل مؤثر در شکل‌گیری حومه‌ها را در اطراف شهرها نام ببرید.
- ۸۲- دو نمونه از اولین مگالاپلیس‌های جهان را نام ببرید.
- ۸۳- معمولاً شکل مگالاپلیس‌هایی که در امتداد راه‌های ارتباطی شکل گرفته‌اند، چگونه است؟
- ۸۴- کدام قاره، بیشترین شهرها با جمعیت بیش از ده میلیون نفر دارد؟
- ۸۵- به نظر شما علت ظهور مگالاپلیس‌ها و شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت در مشرق و جنوب شرقی آسیا در چند دهه اخیر چیست؟ (فعالیت کتاب)
- ۸۶- دو مورد از عوامل جاذبه در مهاجرت‌های روستا به شهر را ذکر کنید.
- ۸۷- دو مورد از عوامل دافعه در مهاجرت‌های روستا به شهر را ذکر کنید.
- ۸۸- روابط شهر و روستا را از چه جنبه‌هایی می‌توان مطالعه کرد؟
- ۸۹- علاوه بر زراعت، چه عملکردهای (نقش‌های) جدیدی در روستاها پدیدار شده است؟ (سه مورد)
- ۹۰- در ایران به چه مکانی «شهر» می‌گویند؟
- ۹۱- روند شهرنشینی در ایران به چند دوره تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.
- ۹۲- چه عواملی تهران را به یک منطقه کلان‌شهری بزرگ تبدیل کرد؟

(شهریور ۹۹)

(خرداد ۹۹)

(فعالیت کتاب)

(دی ۹۸)

(خرداد ۱۴۰۰ خارج)

(دی ۹۹ خارج)

(دی ۹۹ خارج)

(شهریور ۱۴۰۰ و دی ۱۴۰۰)

(شهریور ۱۴۰۰)

(فعالیت کتاب)

(فعالیت کتاب)

(دی ۹۹ خارج)

۹۳- اصلاحات ارضی یعنی چه؟

(خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۹۴- به چه علت تهران به مادرشهر ملی تبدیل شده است؟

(دی ۹۸)

اصطلاحات و تعاریف اصطلاحات و مفاهیم زیر را تعریف کنید.

۹۵- هسته اولیه سکونتگاه:

۹۶- حوزه نفوذ سکونتگاه:

(شهریور ۹۸ خارج)

۹۷- آستانه جمعیتی نفوذ:

۹۸- شهرنشینی:

(خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۹۹- مگالاپلیس:

(خرداد ۹۸ و خرداد ۹۹ خارج)

۱۰۰- جهان شهر:

(شهریور ۹۹ و خرداد ۱۴۰۱ خارج)

۱۰۱- حومه شهر:

۱۰۲- شهرگرایی:

پاسخ کامل به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

(خرداد ۹۸)

۱۰۳- در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودهای دجله و فرات، کدام عوامل نقش مهمی دارند؟

(خرداد ۹۸ خارج و خرداد ۹۹ خارج)

۱۰۴- موقعیت یک شهر یا روستا چگونه در ادامه حیات یا گسترش آن سکونتگاه‌ها نقش مهمی ایفا می‌کند؟

(خرداد ۹۹، دی ۹۹ خارج و خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۱۰۵- منظور از موقعیت یک شهر یا روستا چیست؟

(شهریور ۹۹)

۱۰۶- مهم‌ترین ملاک‌های تفاوت شهر و روستا را بنویسید. (چهار مورد)

۱۰۷- مهم‌ترین تفاوت‌های شهر و روستا از نظر فرهنگ و مناسبات اجتماعی را بنویسید.

(شهریور ۹۸ خارج)

۱۰۸- سکونتگاه‌های شهری و روستایی را از نظر فضای سکونت و فعالیت با هم مقایسه کنید.

۱۰۹- به سؤالات زیر در رابطه با تفاوت نقاط شهری و روستایی پاسخ دهید.

(دی ۹۸ خارج)

۱- مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا را بنویسید.

(فعالیت کتاب)

۲- فرهنگ و مناسبات اجتماعی در شهر چگونه است؟

(شهریور ۹۸ و خرداد ۱۴۰۰)

۱۱۰- آیا در مکان‌یابی (احداث یک مغازه) یا سایر مراکز خدماتی باید به حوزه نفوذ آن‌ها توجه کرد؟ چرا؟

(شهریور ۱۴۰۰)

۱۱۱- سه مورد از مهم‌ترین ویژگی‌های مگالاپلیس (ابرشهری) را نام ببرید.

(خرداد ۱۴۰۱ خارج)

۱۱۲- با مقایسه حوزه نفوذ دو سکونتگاه «مادرشهر ملی و جهان‌شهر» دامنه نفوذ کدام یک گسترده‌تر است؟ (با ذکر دلیل)

۱۱۳- در ارتباط با کلان‌شهر پاسخ دهید.

۱- نام دو کلان‌شهر

۲- تعریف کلان‌شهر در ایران

(دی ۹۸ و خرداد ۱۴۰۰ خارج)

۱۱۴- دلایل رشد سریع شهرنشینی در آسیا و آفریقا را بنویسید.

(دی ۹۹)

۱۱۵- چرا مادرشهر «الف» نسبت به سایر سکونتگاه‌ها در استان ترسیم‌شده، برتری دارد؟

(فعالیت کتاب)

۱۱۶- آیا افزایش شهرهای میلیونی، فشار بر منابع و محیط زیست را بیشتر می‌کند؟ چرا؟ دلیل بیاورید.

۱۱۷- در سده نوزدهم نیمه اول قرن بیستم به دنبال چه مسئله‌ای در کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی اروپا و آمریکای شمالی مهاجرت از روستاها به شهرها رخ داد و این مهاجرت به چه صورت بود؟

۱۱۸- رشد شهرنشینی در کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین چه تفاوتی با رشد شهرنشینی در کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی اروپا و آمریکای شمالی دارد؟

(فعالیت کتاب)

۱۱۹- آیا مدل روابط شهر و روستا را می‌توان با نظریه مرکز - پیرامون که در سال گذشته خوانده‌اید انطباق داد؟ استدلال کنید.

(فعالیت کتاب)

۱۲۰- به نظر شما، تبدیل شدن روستاها به شهر چه پیامدهایی را دارد؟

(شهریور ۹۹ و خرداد ۱۴۰۱ خارج)

۱۲۱- منظور از شهرگرایی چیست؟

(دی ۹۷، شهریور ۹۸، شهریور ۹۹)

۱۲۲- سه مورد از علل عدم موفقیت اصلاحات ارضی در ایران را بنویسید.

(دی ۹۸ و دی ۱۴۰۰)

۱۲۳- جمعیت شهری از سه طریق افزایش می‌یابد. نام ببرید.

۱۲۴- مهم‌ترین علل شهرنشینی سریع در ایران را بیان کنید.

تفاوت‌های شهر و روستا

روستا	شهر	
اشتغال در بخش کشاورزی	اشتغال در بخش خدمات	فعالیت اقتصادی (مهم‌ترین ملاک)
کم جمعیت	پرجمعیت‌تر و متراکم‌تر	میزان جمعیت (متداول‌ترین ملاک)
فضاها باز و چشم‌اندازهای طبیعی بیشتر و گسترده‌تر	خانه‌ها و مغازه‌ها فشرده‌تر و متراکم‌شدن فعالیت‌های متنوع در فضاها محدودتر	وسعت و فضای سکونت و فعالیت
امکانات کم‌تر و محدودتر	امکانات بیشتر و متنوع‌تر	دسترسی به خدمات و تسهیلات
روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری بیشتر	نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر	فرهنگ و مناسبات اجتماعی

سلسله‌مراتب سکونتگاه

سلسله‌مراتب سکونتگاه یعنی رتبه‌بندی آن‌ها بر حسب اهمیت

یک نمونه رتبه‌بندی یا سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها در اروپا

طبقه‌بندی سکونتگاه براساس جمعیت

عملکرد (ارائه خدمات)

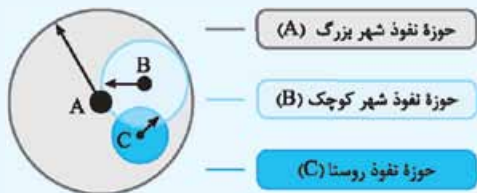
متفاوت بودن معیارهای رتبه‌بندی با توجه به حوزه نفوذ سکونتگاه

حوزه نفوذ: محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه، جریان کالا و خدمات و رفت و آمد افراد وجود دارد.

جنبه‌های مورد بررسی حوزه سکونتگاه

(الف) آستانه جمعیتی نفوذ: یعنی حداقل جمعیت یک منطقه برای تقاضای کالا، خدمات یا عملکرد از سکونتگاه

(ب) دامنه نفوذ: یعنی بیشترین مسافت طی شده توسط مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه

درس

۱

شهرها و روستاها

مشاوره

دانش‌آموزان عزیز، این درس بسیار ساده و قابل فهم بوده و با توجه به این‌که در نوبت اول ۶/۵ نمره، در فرادماه ۱/۵ نمره و در شهریور و دی‌ماه ۳ نمره را به خود اختصاص داده است به راهتی می‌توانید نمره این درس را کسب کنید. در این درس اصطلاحات و تعاریف را تماماً با دقت بخوانید.

مقروموقعیت

سرآغاز مطالعه و شناخت یک سکونتگاه شهری و روستایی

مقر (مکان، جایگاه) موقعیت

مقر	مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین که هسته اولیه آن را شامل می‌شود.
هسته اولیه	مکانی که مردم بر حسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند و بعدها روستا یا شهر از آن محل گسترش یافته است.
موقعیت	وضعیت سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و نیز جایگاه آن در سطح ناحیه

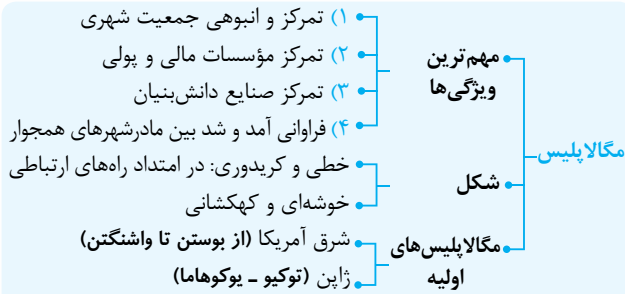
- در انتخاب مکان برای استقرار و سکونت جمعیت، عوامل طبیعی بیشترین نقش را دارند.
- تمدن‌های اولیه در کنار رودهای دجله و فرات، نیل، کارون، سند و ... پدید آمده‌اند.

عوامل مؤثر در سکونت‌گزینی انسان‌ها در یک مکان

عوامل طبیعی	عوامل انسانی
آب فراوان	عوامل سیاسی و تصمیمات حکومتی
آب‌وهوای ملایم	دسترسی به راه‌های تجاری
خاک حاصلخیز جلگه‌ها	عوامل دفاعی و نظامی

- موقعیت یک شهر یا روستا در ادامه حیات یا گسترش آن سکونتگاه و یا حتی نابودی و زوال آن نقش دارد.

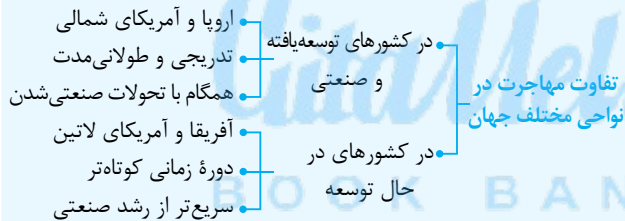

تغییر در روستانشینی و سکونتگاه‌های روستایی

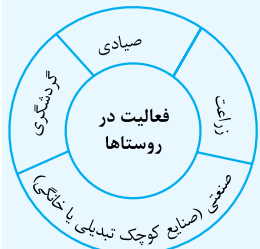
- تنها در دو کشور چین و هند بیش از یک میلیارد نفر روستانشین هستند.
- مهاجرت از مهم‌ترین عوامل تغییر در کاهش روستانشینی و افزایش شهرنشینی است.

عوامل مهاجرت از روستا به شهر

عوامل دافعه روستاها	عوامل جاذبه شهرها
فرسایش خاک	فروشگاه‌ها، بیمارستان‌ها، دانشگاه‌ها و کارخانه‌ها
خشکسالی	دستمزد بیشتر
کمبود فرصت‌های شغلی	اوقات فراغت
درآمد کم	فرصت‌های شغلی بیشتر
کمبود خدمات رفاهی، آموزشی و بهداشت	
زمین کم، فقر	

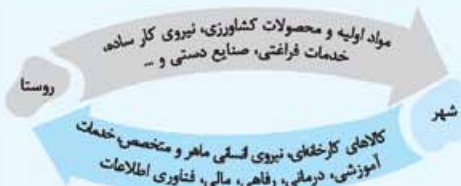
- با بروز تحولات صنعتی و ورود کشورها به عصر نوسازی (مدرنیزاسیون) نفوذ شهرها و شهرگرایی در روستاها افزایش یافت.

شهرگرایی، روندی اقتصادی - اجتماعی که طی آن شیوه‌های زندگی، رفتار و عملکردها، ارزش‌ها و مظاهر شهری در روستاها و بین روستانشینان رواج می‌یابد.

- به طور کلی در بیشتر روستاها فعالیت غالب، زراعت است.

روابط شهر و روستا

- بین شهر و روستا، وابستگی و روابط متقابل وجود دارد.
- جنبه‌های مختلف مطالعه روابط شهر و روستا: اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی
- مبادله بین شهر و روستا، مبادله‌ای نابرابر است.

په‌سوی جهانی در حال شهرشدن

- یکی از مهم‌ترین تغییرات فضای جغرافیایی در قرن ۲۰ و ۲۱: افزایش شهر و شهرنشینی در جهان
- شهرنشینی: افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن
- میزان شهرنشینی در کشورهای آمریکای شمالی، اروپا و استرالیا و آمریکای جنوبی (لاتین) بیشتر از قاره آسیا و آفریقا است.
- سرعت گسترش شهرنشینی در آسیا و آفریقا بیشتر از سایر نواحی جهان است.

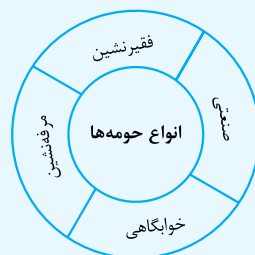
افزایش شهرهای میلیونی

- یکی از مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان، افزایش شهرهای میلیونی است.
- در سال ۱۹۵۰ میلادی فقط دو شهر لندن و نیویورک بیشتر از ۸ میلیون نفر جمعیت داشتند.
- تغییر دیگر، مربوط به تغییر الگوی مکانی شهرهای با بیش از ۵ و ۱۰ میلیون نفر جمعیت در جهان است.
- بیشتر شهرهای با جمعیت میلیونی زیاد در قاره آسیا واقع شده‌اند.

از مادرشهر تا زنجیره کلان‌شهرها (مگاالپس)

متروپل (مادر شهر)	بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور است که معمولاً به آن کلان‌شهر هم می‌گویند.
مگاسیتی	یا کلان‌شهر که جمعیتی بیش از ۱۰ میلیون نفر دارد.
کلان‌شهر (در ایران)	مادرشهرهایی با بیش از ۱ میلیون نفر جمعیت براساس مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی
حومه	به بخش‌های پیرامونی یک شهر گفته می‌شود.
منطقه مادرشهری	با افزایش جمعیت مادرشهرها و گسترش حومه‌های آن‌ها به تدریج به وجود می‌آید.
جهان‌شهر	شهرهایی که به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند.
مگاالپس (ابرشهر)	شهرهای زنجیره‌ای که از گسترش فوق‌العاده زیاد دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی به وجود می‌آیند.

- دلایل گسترش حومه‌نشینی
- افزایش شهرنشینی
  - گسترش حمل‌ونقل و وسایل ارتباطی

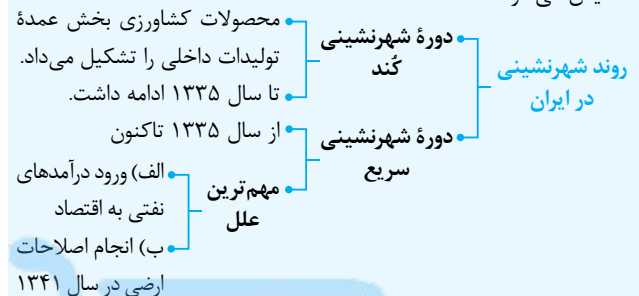

تغییرات جمعیت شهری و روستایی ایران

راه‌های افزایش جمعیت شهری

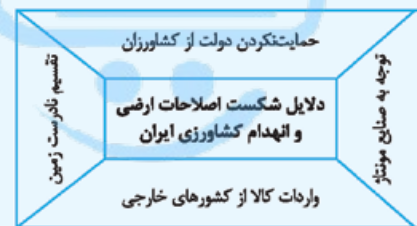
- ۱- افزایش طبیعی جمعیت شهرها (رشد موالید نسبت به مرگ‌ومیر)
- ۲- مهاجرت روستاییان به شهرها
- ۳- افزایش جمعیت برخی روستاها و تبدیل شدن آن‌ها به نقاط شهری یا ادغام روستاها در بافت شهری

شهر در ایران: روستاهایی که جمعیت آن‌ها به حدی معین، مثلاً ۱۰ هزار نفر رسیده، با موافقت وزارت کشور، شهر اعلام می‌شوند و در آن‌ها شهرداری تأسیس می‌شود.

اصلاحات ارضی: تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان

● در ایران اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت مالکان بزرگ (ارباب‌ها) و واگذاری زمین به دهقانان خرده‌پا انجام گرفت.

- از دیگر موضوعاتی که در زمینه شهرنشینی در ایران رخ داد، تبدیل تهران به مادرشهر ملی بود.
- جمعیت تهران همواره بیش از دو برابر دومین شهر پرجمعیت ایران یعنی مشهد است.
- رشد شهرهای بزرگ و کوچک و شهرک‌های اقماری در اطراف تهران، این شهر را به یک منطقه کلان‌شهری بزرگ تبدیل کرد.

پاسخ سوالات درس ۱

۱. نادرست (مقر هر روستا یا شهر، هسته اولیه آن را شامل می‌شود).
۲. نادرست (به عوامل طبیعی و انسانی هر دو وابسته است).
۳. درست
۴. درست
۵. نادرست (در انتخاب مکان برای استقرار و سکونت جمعیت، عوامل طبیعی بیشترین نقش را داشته‌اند).
۶. نادرست (متداول‌ترین ملاک تشخیص شهر و روستا ملاک جمعیتی است).
۷. نادرست (مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا فعالیت‌های اقتصادی آن‌هاست).

۸. نادرست (در شهر نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر است).
۹. نادرست (ملاک‌های جمعیتی در نواحی مختلف دنیا، متفاوت است).
۱۰. درست
۱۱. درست
۱۲. درست
۱۳. درست
۱۴. نادرست (برخی مادرشهر (متروپل) را کلان‌شهر نیز گفته‌اند).
۱۵. نادرست (به مادرشهر، کلان‌شهر یا مگاسیتی هم می‌گویند).
۱۶. نادرست (به بخش‌های پیرامونی یک شهر، حومه می‌گویند).
۱۷. درست
۱۸. نادرست (در ایران اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت مالکان بزرگ (ارباب‌ها) و واگذاری زمین به دهقانان خرده‌پا انجام گرفت).
۱۹. نادرست (موجب مهاجرت از روستا شده نه مهاجرت به روستا)
۲۰. طبیعی
۲۱. مقر
۲۲. موقعیت
۲۳. موقعیت
۲۴. کشاورزی
۲۵. عملکرد
۲۶. پایین
۲۷. اهمیت
۲۸. دامنه نفوذ
۲۹. شهرنشینی
۳۰. مادرشهر (متروپل)
۳۱. مگاسیتی
۳۲. ابرشهری
۳۳. مهاجرت
۳۴. حومه
۳۵. زراعت
۳۶. شهرگرایی
۳۷. مقر
۳۸. نیاز
۳۹. جمعیتی
۴۰. ۱۰۰۰۰
۴۱. اهمیت
۴۲. آسیا
۴۳. شهرنشینی
۴۴. افزایش شهر و شهرنشینی
۴۵. افزایش شهرهای میلیونی
۴۶. شورای عالی معماری و شهرسازی
۴۷. مگاسیتی
۴۸. مادرشهری
۴۹. جهان‌شهر

۵۰. متروپل

۵۱. شهرگرایی

۵۲. نابرابر

۵۳. گزینه «۲» تغییرات محیط پیرامون

۵۴. گزینه «۴» آستانه جمعیتی نفوذ

۵۵. گزینه «۱» چین و هند

۵۶. گزینه «۱» افزایش شهرهای میلیونی

۵۷. گزینه «۲» بروز تحولات صنعتی

۵۸. گزینه «۳» تغییر ساختمان سنی جمعیت کلان‌شهر

۵۹. گزینه «۲» آفریقا

۶۰. گزینه «۱» لندن و نیویورک

۶۱. گزینه «۲» افزایش تولید محصولات کشاورزی

۶۲. گزینه «۳» مشهد

۶۳. ت (متروپل)

۶۴. الف (مگاستیتی)

۶۵. ب (مگالاپلیس)

۶۶. مقر و موقعیت

۶۷. آب فراوان، آب و هوای ملایم و خاک حاصلخیز جلگه‌ها

۶۸. عوامل طبیعی، سیاسی، تصمیمات حکومتی، دسترسی به راه‌های تجاری و عوامل دفاعی و نظامی

۶۹. عوامل سیاسی و تصمیمات حکومتی، دسترسی به راه‌های تجاری و عوامل دفاعی و نظامی (دو مورد کافی است)

۷۰. دسترسی به آب، قلعه‌های دفاعی، بازارهای محلی و قرار گرفتن در تقاطع راه‌ها

۷۱. بله، در شهر تهران، منطقه بازار

۷۲. در شهرها نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر است.

۷۳. فعالیت اقتصادی - میزان جمعیت - وسعت و فضای سکونت و فعالیت - دسترسی به خدمات و تسهیلات - فرهنگ و مناسبات اجتماعی

۷۴. میزان جمعیت و عملکرد (خدماتی که ارائه می‌کنند).

۷۵. آستانه جمعیتی نفوذ و دامنه نفوذ

۷۶. آسیا و آفریقا

۷۷. جهان‌شهر

۷۸. مادرشهرهایی با بیش از یک میلیون نفر جمعیت

۷۹. خوابگاهی - صنعتی - فقیرنشین - مرفه‌نشین (دو مورد کافی است).

۸۰. با افزایش جمعیت مادرشهرها و گسترش حومه‌های آن‌ها

۸۱. افزایش شهرنشینی و گسترش حمل‌ونقل و وسایل ارتباطی

۸۲. مگالاپلیس شمال شرق آمریکا (بوستن تا واشنگتن) - مگالاپلیس ژاپن

(توکیو - یوکوهاما)

۸۳. خطی و کریدوری

۸۴. آسیا

۸۵. رشد صنعت در این مناطق

۸۶. دستمزد بیشتر - اوقات فراغت

۸۷. درآمد کم - کمبود خدمات رفاهی

۸۸. اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

۸۹. صیادی، گردشگری و صنعتی

۹۰. روستاهایی که جمعیت آن به حدی معین مثلاً ۱۰ هزار نفر رسیده و وزارت کشور با شهرشدن آن موافقت کرده و در آن‌ها شهرداری تأسیس شده است.

۹۱. دو دوره: شهرنشینی کند - شهرنشینی سریع

۹۲. رشد شهرهای بزرگ و کوچک و شهرهای اقماری اطراف تهران

۹۳. یعنی تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان.

۹۴. افزایش جمعیت این شهر به علت مهاجرت گسترده مردم از سراسر کشور

۹۵. هسته اولیه سکونتگاه مکانی است که مردم برحسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند و بعدها روستا یا شهر از آن محل گسترش یافته است.

۹۶. حوزه نفوذ سکونتگاه به محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه جریان کالا، خدمات و رفت و آمد وجود دارد، می‌گویند.

۹۷. آستانه جمعیتی نفوذ یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند.

۹۸. شهرنشینی یعنی افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن

۹۹. در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل، زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها پدید آمده‌اند که به آن‌ها مگالاپلیس می‌گویند.

۱۰۰. برخی از شهرها به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند که به آن‌ها جهان‌شهر می‌گویند.

۱۰۱. به بخش‌های پیرامونی یک شهر، حومه می‌گویند.

۱۰۲. شهرگرایی، روندی اقتصادی - اجتماعی است که طی آن شیوه‌های زندگی، رفتار و عملکردها، ارزش‌ها و مظاهر شهری در روستاها و بین روستائینشان رواج می‌یابد.

۱۰۳. آب فراوان، آب‌وهوای ملایم و خاک حاصلخیز جلگه‌ها

۱۰۴. دسترسی یک شهر به دریا یا شبکه ارتباطی خط آهن در یک منطقه، موقعیت مناسبی برای رونق تجارت و مشاغل مربوط در آن شهر به وجود می‌آورد یا نزدیک بودن شهر به روستاهای پرجمعیت مجاور و یا منابع معدنی در

جذب نیروی کار و توسعه صنایع آن شهر تأثیر زیادی دارد.

۱۰۵. وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و نیز جایگاه آن در سطح ناحیه

۱۰۶. فعالیت اقتصادی - میزان جمعیت - وسعت و فضای سکونت و فعالیت - دسترسی به خدمات و تسهیلات - فرهنگ و مناسبات اجتماعی (چهار مورد کافی است).

۱۰۷. در روستاها روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان آن‌ها بیشتر است. آداب و رسوم و شیوه زندگی در شهر و روستا متفاوت است. در شهرها نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر است.

۱۰۸. در روستاها فضاهای باز و چشم‌اندازهای طبیعی بیشتر و گسترده‌ترند. در شهرها خانه‌ها و مغازه‌ها و فضاهای صنعتی به هم فشرده‌ترند و فعالیت‌های متنوع در فضاهای محدودتری متمرکز شده‌اند.

۱۰۹. الف) فعالیت اقتصادی (ب) ملاک جمعیتی (پ) در شهرها نوگرایی بیشتر و تغییرات اجتماعی سریع‌تر است.

۵/۰	به جای موارد «الف و ب»، عبارت مناسب را بنویسید.	۱۰									
	<table border="1"> <tr> <th>ویژگی</th> <th>حمل و نقل جاده‌ای</th> <th>حمل و نقل هوایی</th> </tr> <tr> <td>هزینه</td> <td>الف</td> <td>گران‌تر است.</td> </tr> <tr> <td>امنیت</td> <td>سوانح آن زیاد است.</td> <td>ب</td> </tr> </table>	ویژگی	حمل و نقل جاده‌ای	حمل و نقل هوایی	هزینه	الف	گران‌تر است.	امنیت	سوانح آن زیاد است.	ب	
ویژگی	حمل و نقل جاده‌ای	حمل و نقل هوایی									
هزینه	الف	گران‌تر است.									
امنیت	سوانح آن زیاد است.	ب									
۷۵/۰	چرا کشور ایران، به حمل و نقل دریایی دسترسی پیدا کرده است؟	۱۱									
۷۵/۰	کدام ویژگی‌های سواحل، بر احداث و مدیریت بندرگاه‌ها تأثیر می‌گذارد؟	۱۲									
۱	مفهوم «حمل و نقل پایدار» را تعریف کنید.	۱۳									
۷۵/۰	به سؤالات زیر پاسخ دهید.	۱۴									
۷۵/۰	الف) چرا ساکنان نیمکره شرقی طلوع خورشید را زودتر مشاهده می‌کنند؟										
۲۵/۰	ب) نمایش جهت‌های جغرافیایی و قبله از قابلیت‌های کدام سامانه است؟										
۷۵/۰	چرا با از بین رفتن پوشش گیاهی در یک حوضه آبخیز، احتمال وقوع سیل افزایش می‌یابد؟	۱۵									
۱	نقش زیربری رودخانه‌ها را در ایجاد لغزش، در دره‌های پرشیب کوهستانی، بنویسید.	۱۶									
۷۵/۰	سه مورد از وظایف سازمان مدیریت بحران، مرتبط با مخاطرات طبیعی را بنویسید.	۱۷									
۱	چرا خسارت‌های ناشی از زمین لغزش، در مقایسه با سایر مخاطره‌های طبیعی چندان فراگیر نمی‌باشند؟	۱۸									
۱	در ارتباط با ماهواره سنجش از دور به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.	۱۹									
	الف) امروزه چگونه می‌توان اطلاعاتی را از سطح خشکی‌ها و دریاها ذخیره و پردازش کرد؟										
	ب) دو مورد از پدیده‌های نامرئی سطح زمین که چشم انسان قادر به مشاهده آن‌ها نیست و به صورت تصاویر راقومی ماهواره‌ای قابل ثبت و نمایش هستند را نام ببرید.										
۲۰	جمع نمرات	۲۰									

ردیف	امتحان نهایی: جغرافیا ۳	رشته: علوم انسانی	تاریخ امتحان: خرداد ۱۴۰۱
نمره	امتحان شماره ۳	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
۱	درست یا نادرست بودن جملات زیر را با علامت (ص) یا (غ) مشخص کنید. الف) همواره موقعیت یک شهر و یا روستا سبب گسترش سکونتگاه، از مکان اولیه و اصلی آن می‌شود. ب) در برخی نواحی روستایی، با ماشینی کردن کشاورزی، بیکاری گسترش پیدا کرده است. پ) همه زمین‌لرزه‌هایی که به دلیل دینامیک درونی زمین شکل می‌گیرند، بسیار خطرناک هستند. ت) پس از توقف بارش و فروکش کردن سیل، مرمت فوری راه‌های ارتباطی، از اقدامات ضروری است.		
۲	در جاهای خالی، عبارت مناسب را بنویسید. الف) در اغلب سکونتگاه‌های روستایی، درصد بیشتری از جمعیت فعال اقتصادی، در بخش ..... فعالیت می‌کنند. ب) امروزه لوکوموتیوهای ..... بهترین وسیله از نظر سازگاری با محیط زیست است. پ) برای سفرهای تا ۵ کیلومتر مسافت، ..... وسیله‌ای مناسب در شهرها است. ت) آن‌چه در اغلب زمین‌لرزه‌ها تلفات انسانی را بیشتر می‌کند، مشکلاتی است که ..... پیش می‌آید.		
۳	در جملات زیر عبارت صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) با افزایش جمعیت یک مادرشهر و گسترش حومه‌های آن به تدریج، منطقه (ابرشهری - مادرشهری) به وجود می‌آید. ب) امروزه (ترکمستان - ایران) در میان کشورهای عضو اوپک، طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را دارد.		

	<p>(پ) در حوضه‌های گرد، مدت‌زمان (کم‌تری - بیشتری) صرف می‌شود تا آب آبراهه‌ها خارج شوند.</p> <p>(ت) هرگونه عامل محیطی که سلامتی و حیات انسان‌ها و موجودات زنده را تهدید می‌کند، (مخاطره - بحران) نامیده می‌شود.</p>
۱	<p>گزینه مناسب را انتخاب کنید.</p> <p>(الف) همه موارد از «ارکان شهر پایدار» به شمار می‌آیند، به جز:</p> <p>(۱) تأمین نیازهای شهروندان در حال و آینده</p> <p>(۲) بهره‌مندی منطقی و خردمندانه از منابع</p> <p>(۳) جلوگیری از تخریب و آلودگی محیط زیست</p> <p>(۴) هماهنگی مالی و فنی با هدف رفع نابرابری‌های فضایی</p> <p>(ب) کدام یک از شیوه‌های حمل‌ونقل، به سرمایه‌فراوانی نیاز دارد، اما بازدهی آن در آینده، هزینه سرمایه‌گذاری را جبران می‌کند؟</p> <p>(۱) جاده‌ای (۲) ریلی (۳) هوایی (۴) دریایی</p> <p>(پ) کدام گزینه در ارتباط با «خط بین‌المللی زمان» درست است؟</p> <p>(۱) از مشکلات روز تقویمی، در مکان‌های مختلف که خط روزگردان از آن‌ها عبور کرده، جلوگیری می‌کند.</p> <p>(۲) خط روزگردان در جهت شرق، یک روز از تقویم کم می‌کند.</p> <p>(۳) خط روزگردان در جهت غرب، یک روز به تقویم اضافه می‌کند.</p> <p>(۴) بین مکان‌های واقع بر نصف‌النهار مبدأ، اختلاف زمانی ایجاد می‌کند.</p> <p>(ت) کدام مورد از مزایای ساماندهی شبکه زهکشی سطح توده لغزشی نیست؟</p> <p>(۱) کاهش نفوذپذیری آب (۲) مقاوم‌سازی سطح زمین</p> <p>(۳) افزایش سرعت تخلیه آب حاصل از بارش (۴) کنترل وزن دامنه</p>
۱	<p>با استفاده از کلمات داده‌شده، به سؤالات پاسخ دهید. (یک کلمه اضافی است).</p> <p>اطلاعات رقمی - لندست - سنجنده - پدیده‌های نامرئی - امواج الکترومغناطیس</p> <p>(الف) ماهواره‌ها به وسیله آن می‌توانند اطلاعات زمینی را رصد و برداشت کنند.</p> <p>(ب) سطح زمین بخشی از آن را از خورشید دریافت و بازتاب می‌کند.</p> <p>(پ) طیف‌های مختلف بازتاب‌شده از سطح زمین به این صورت ثبت و دریافت می‌شود.</p> <p>(ت) تقریباً هر ۲۴ ساعت یک بار به دور زمین می‌چرخد و با استفاده از نور روز از تمام زمین تصویربرداری می‌کند.</p>
۱۴	<p>به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>(الف) چرا صاحب‌نظران معتقد هستند که در طراحی مبلمان شهری باید فرهنگ و هنر بومی و ملی را تقویت کرد؟</p> <p>(ب) هدف از طراحی برنامه توسعه روستایی را بنویسید.</p> <p>(پ) چرا اغلب مسافری برای جابه‌جایی در مسافت‌های نسبتاً طولانی، از حمل‌ونقل ریلی استفاده می‌کنند؟ (دو مورد کافی است).</p> <p>(ت) به چه علت قابلیت دسترسی میان مکان‌هایی که تعداد گره‌های کم‌تری دارند، مطلوب‌تر است؟</p> <p>(ث) مشکلات زیست‌محیطی ناشی از حمل‌ونقل را نام ببرید.</p> <p>(ج) دلیل تقویت «فرهنگ بیمه» را به عنوان یکی از گام‌های مهم در زمینه فرهنگ ایمنی بنویسید.</p> <p>(چ) چرا بارش‌های شدید و کوتاه‌مدت، منجر به زمین‌لغزش نمی‌شوند؟</p> <p>(ح) دو مورد از اقدامات قبل از وقوع زمین‌لغزش را بنویسید.</p>
۰/۷۵	<p>چرا با اجرای طرح اصلاحات ارضی در کشورمان، از سال ۱۳۴۱، مهاجرت روستاییان به شهرها، شدت گرفت؟ (سه دلیل کافی است).</p>
۱	<p>هر یک از موارد زیر به کدام یک از «مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی» مربوط می‌شود؟</p> <p>(الف) اطلاعات به صورت گزارش و نقشه، نمایش داده می‌شود.</p> <p>(ب) ویژگی‌های پدیده‌های طبیعی و انسانی جمع‌آوری می‌شود.</p> <p>(پ) اطلاعات در محیط نرم‌افزار، کدبندی و ذخیره می‌شود.</p> <p>(ت) اطلاعات به صورت نتایج برای تصمیم‌گیری بهینه، ارائه می‌شود.</p>

۱	۹	به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف) چرا امروزه میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط زیست در شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای، افزایش یافته است؟ ب) نتایج حاصل از افزایش سفرها و تعداد خودروها را بنویسید.
۱	۱۰	چرا حمل‌ونقل یکی از اساسی‌ترین نیازهای روزانه مردم شهرها است؟
۰/۷۵	۱۱	اگر شهر «الف» بر روی نصف‌النهار ۶۵ درجه غربی و شهر «ب» بر روی نصف‌النهار ۲۰ درجه غربی قرار داشته باشد. الف) اختلاف ساعت این دو شهر چه قدر است؟ ب) اگر ساعت در شهر «ب» ۱۶ باشد، ساعت در شهر «الف» چند است؟ (انجام محاسبات الزامی است.)
۱/۲۵	۱۲	چرا میان محل زمین‌لرزه‌ها و مرز صفحات لیتوسفر زمین، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد؟
۱	۱۳	در چه صورتی وقوع سیل خسارت‌بار خواهد بود؟
۰/۷۵	۱۴	با توجه به سرعت جابه‌جایی مواد در زمین‌لغزش، کدام نوع از این حرکت دامنه‌ای، بسیار مخاطره‌آمیز و خسارت‌بار است؟ دلیل آن را بنویسید.
۱	۱۵	چرا خطرات وقوع خشکسالی در مقایسه با اثرات ناشی از خشکی هوا، بیشتر است؟
۱	۱۶	در مدیریت پس از وقوع سیل، با استفاده از کدام روش‌های سازه‌ای، هدایت و انحراف یا مهار سیل انجام می‌شود؟ (چهار مورد کافی است.)
۱/۵	۱۷	کشاورزان (در بخش زراعت و باغداری) با انجام کدام راهکارها می‌توانند به مدیریت خشکسالی کمک نمایند؟ (سه مورد بنویسید.)
۲۰		جمع نمرات «موفق باشید»

ردیف	امتحان نهایی: جغرافیا ۳	رشته: علوم انسانی	تاریخ امتحان: شهریور ۱۴۰۱
نمره	امتحان شماره ۴	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
۱	۱/۲۵	درست یا نادرست بودن جملات زیر را با علامت (ص) یا (غ) مشخص کنید. الف) نوگرایی و تغییرات اجتماعی در روستاها سریع‌تر از شهرها اتفاق می‌افتد. ب) نوازندگان دوره‌گرد جزء بخش غیررسمی اشتغال در شهرها محسوب می‌شوند. پ) هر چه حجم محموله بیشتر باشد، هزینه حمل آن کم‌تر است. ت) میزان تخریب ناشی از زلزله در گسل‌های واگرا نسبت به سایر گسل‌ها بیشتر است. ث) روش غیرسازه‌ای مقابله با سیل، اثر نامطلوب کم‌تری بر روی محیط زیست دارد.	
۲	۳	در جاهای خالی، عبارت مناسب بنویسید. الف) به بیشترین مسافتی که مردم برای دریافت کالا و خدمات طی می‌کنند ..... آن سکونتگاه گفته می‌شود. ب) تهیه و اجرای طرح هادی روستایی از وظایف ..... می‌باشد. پ) بهترین شیوه در حمل‌ونقل سیالات، حمل از طریق ..... است. ت) به ترکیب دو یا چند شیوه حمل‌ونقل، حمل‌ونقل ..... گفته می‌شود. ث) به حجم آبی که در زمان معین از یک مقطع رود عبور می‌کند، ..... رود می‌گویند. ج) هرگونه عامل محیطی که سلامتی انسان را تهدید یا به اموال و دارایی‌های آن خسارت وارد کند، ..... است.	
۳	۱/۲۵	در جملات زیر عبارت صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) وضعیت یک سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون آن (مقر - موقعیت) آن سکونتگاه می‌باشد. ب) میزان جرم‌خیزی در محلات قدیمی و زاغه‌های شهری (کم‌تر - بیشتر) از سایر محلات است. پ) امروزه ۹۰ درصد تجارت جهانی براساس وزن از طریق حمل‌ونقل (ریلی - آبی) انجام می‌گیرد. ت) پل‌ها و ساختمان‌ها از عوامل (طبیعی - انسانی) انحراف پیچ و خم راه‌ها محسوب می‌شوند. ث) برای اندازه‌گیری شدت زمین‌لرزه از مقیاس (مرکالی - ریشتر) استفاده می‌شود.	

۱	گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف) در کشور ما، کلان‌شهر به شهرهایی گفته می‌شود که بیش از ..... نفر جمعیت داشته باشد. (۱) ۱۰ میلیون (۲) ۵۰۰ هزار (۳) ۱ میلیون (۴) ۲ میلیون ب) در کدام یک از ابعاد توسعه پایدار بین مناطق کشور از نظر دسترسی به منابع و امکانات تعادل برقرار می‌شود؟ (۱) توجه به عدالت در توسعه (۲) توجه به همه ابعاد توسعه (۳) توجه به آمایش دفاعی (۴) توزیع متوازن جمعیت پ) کدام شیوه حمل‌ونقل برای مسافت‌های دور مناسب نیست؟ (۱) آبی (۲) لوله‌ای (۳) جاده‌ای (۴) هوایی ت) برای ساخت جاده بین دو نقطه، چهار مسیر پیشنهاد شده است، با بررسی‌های دقیق شاخص انحراف این مسیرها محاسبه و اعداد زیر به دست آمده است، با توجه به شاخص انحراف، کدام مورد از این مسیرها مستقیم‌تر است؟ (۱) ۱۸۰ (۲) ۱۵۰ (۳) ۲۰۰ (۴) ۱۲۰
۱	با استفاده از کلمات داده‌شده، به سوالات پاسخ دهید. (یک کلمه اضافی است). امواج نامرئی - لندست - امواج مرئی - سنجش از دور - فروسرخ الف) بخش کوچکی از امواج الکترومغناطیسی که با چشم می‌توان آن را دید. ب) جزء طیف‌های نامرئی امواج الکترومغناطیسی محسوب می‌شود. پ) ماهواره‌هایی که اطلاعات منابع زمینی را رصد، ثبت و دریافت می‌کنند. ت) به دانش و فن جمع‌آوری اطلاعات از پدیده‌های سطح زمین گفته می‌شود.
۱	مگالاپلیس چگونه شکل می‌گیرد؟ یک مورد مثال بزنید.
۱	در شهر هوشمند، برای مدیریت و کنترل ترافیک چه اقداماتی صورت می‌گیرد؟ (۴ مورد)
۱	قصد داریم یک سالن ورزشی در روستایی احداث کنیم. برای مکان‌یابی این سالن به کدام داده‌های جغرافیایی نیاز است؟
۱	در مورد نقش و اهمیت «اجتماعی» حمل‌ونقل توضیح دهید.
۰/۵	دو مورد از معایب حمل‌ونقل هوایی را بنویسید.
۰/۷۵	مهم‌ترین مشکلات حمل‌ونقل در شهرهای بزرگ را بنویسید. (۳ مورد)
۱	به ساکنان مناطقی که در نزدیکی ریل قطار هستند، برای حفظ ایمنی چه آموزش‌هایی باید داده شود؟
۱	شهر «الف» بر طول جغرافیایی ۱۵° درجه شرقی و شهر «ب» بر روی طول ۹۰° درجه شرقی واقع شده‌اند. مطلوب است: الف) این دو شهر چند ساعت اختلاف زمانی دارند؟ ب) اگر در شهر «ب» ساعت ۸ صبح باشد، در شهر «الف» ساعت چند است؟
۰/۵	ترسالی چه زمانی روی می‌دهد؟
۱	حریم سیل‌گیر رودخانه‌ها چگونه تعیین می‌شود؟
۰/۷۵	چرا در حوضه آبخیز کشیده، احتمال وقوع سیل کم‌تر است؟
۰/۷۵	قبل از ساخت‌وساز در سطوح شیب‌دار برای مقابله با خطر احتمالی زمین‌لغزش به چه نکاتی باید توجه کرد؟
۲/۲۵	اصطلاحات زیر را تعریف کنید. الف) شهرگرایی (ب) شهر پایدار (پ) مرکز سطحی زمین‌لرزه
۲۰	جمع نمرات «موفق باشید»

۶. الف) زیرا معماری و طراحی شهر بازتاب فرهنگ (۰/۲۵) و هویت (۰/۲۵) شهروندان است. / ب) بهبود زندگی اقتصادی (۰/۲۵) و اجتماعی (۰/۲۵) روستائینان / پ) جابه‌جایی با قطار امنیت زیادی دارد. راحتی مسافران در قطار بسیار بیشتر از خودرو است. هزینه حمل قطار در مسافت‌های طولانی کم‌تر از جاده است. آلاینده‌های حمل‌ونقل ریلی برای محیط زیست بسیار کم‌تر از حمل‌ونقل جاده‌ای است. مصرف سوخت در حمل‌ونقل ریلی کم‌تر از حمل‌ونقل جاده‌ای است. (دو مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵) / ت) زیرا تعداد نقاط بیشتر به معنای تراکم رفت‌وآمد (۰/۲۵) و تأخیر زمانی بیشتر است. (۰/۲۵) / ث) تأثیر حمل‌ونقل بر مصرف انرژی (۰/۲۵) تأثیر حمل‌ونقل بر محیط زندگی (۰/۲۵) / ج) زیرا به بیمه‌گذاران کمک می‌کند که آسودگی خاطر داشته باشند (۰/۲۵) و پس از وقوع حوادث احتمالی بخشی از خسارت‌ها و ضررهایشان جبران شود. (۰/۲۵) / چ) زیرا بارش‌های شدید به سرعت جاری می‌شوند (۰/۲۵) و کم‌تر نفوذ پیدا می‌کنند تا موجب لغزش شوند. (۰/۲۵) / ح) کارهای ایمن‌سازی مانند مقاوم‌سازی لوله‌های انتقال انرژی و پایداری سطوح شیب‌دار (دو مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۷. تقسیم نادرست زمین، حمایت‌نکردن دولت از کشاورزان، توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی (سه مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۸. الف) خروجی (۰/۲۵) / ب) ورودی (۰/۲۵) / پ) ورودی (۰/۲۵) / ت) خروجی (۰/۲۵)
۹. الف) تمایل مردم جهان به داشتن خودروی شخصی همواره رو به افزایش بوده است، به طوری که امروزه برخی خانواده‌ها بیش از یک خودرو دارند. (۰/۵) / ب) ایجاد تراکم ترافیکی در برخی مسیرها به ویژه ایام تعطیلات در جاده‌هایی که گنجایش کافی برای این افزایش را ندارند. (۰/۵)
۱۰. امروزه با رشد شتابان شهرنشینی، شهرها بیشتر جمعیت جهان را در خود جای داده‌اند، به‌ویژه تعداد شهرهای پرجمعیت نیز در حال افزایش است. (۰/۵) / ب) از سوی دیگر با گسترش شهرها و حومه‌نشینی، فاصله بین محل کار و سکونت افزایش یافته است. (۰/۵)
۱۱. الف) اختلاف ساعت = ۳ : ۱۵ : ۴۵ / اختلاف درجه = ۴۵ - ۲۰ = ۶۵ (۰/۲۵) / ب) (۱ بعد از ظهر) ۱۳ - ۳ = ۱۰ (۰/۲۵)
۱۲. حرکات صفحات لیتوسفر زمین (۰/۲۵) ابتدا موجب کشیدگی (۰/۲۵) و فشردگی پوسته زمین می‌شوند (۰/۲۵). ادامه این روند، شکستگی‌هایی به نام گسل را ایجاد می‌کند (۰/۲۵) و حرکت گسل‌ها موجب زمین‌لرزه می‌شود. (۰/۲۵)
۱۳. اگر آبدهی رود (۰/۲۵)، آن‌قدر افزایش یابد (۰/۲۵)، که از ظرفیت رود فراتر رود (۰/۲۵) و سرریز شود (۰/۲۵) سیل، خسارت بار می‌شود.
۱۴. لغزش‌های ناگهانی و سریع (۰/۲۵)، زیرا طی آن‌ها توده لغزشی با سرعت زیاد (۰/۲۵) به سمت پایین دامنه حرکت می‌کند. (۰/۲۵)
۱۵. زیرا پوشش گیاهی یا زندگی جانوری هر منطقه (۰/۲۵) با نوع آب‌وهوای آن، سازگار شده است. (۰/۲۵) وقتی بارش منطقه از میانگین آن منطقه کم‌تر شود (۰/۲۵)، موجودات زنده نمی‌توانند با شرایط جدید سازگار شوند. (۰/۲۵)
۱۶. اصلاح بستر رودخانه، ایجاد کانال‌های انحرافی، ایجاد دیوارهای مهارکننده و پایدارکننده، احداث سدهای ذخیره‌ای و سدهای تنظیمی (چهار مورد کافی است). (هر مورد (۰/۲۵))
۱۷. پرهیز از کشت محصولاتی که به آب زیاد نیاز دارند، کاشت گیاهان مقاوم به خشکی و محصولاتی که به آب کم‌تری نیازمند هستند، افزایش بهره‌وری آبیاری در کشاورزی و استفاده از روش‌های آبیاری تحت فشار، (ذکر سه مورد هر مورد (۰/۵))

۱۰. الف) ارزان‌تر است. (۰/۲۵) / ب) سوانح آن نسبت به تعداد پروازها بسیار اندک است. (۰/۲۵)
۱۱. واقع‌شدن ایران در کرانه‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان (هر مورد (۰/۲۵))
۱۲. از نظر بریدگی (۰/۲۵) یا مخاطرات طبیعی مانند سونامی (۰/۲۵) یا طوفان‌های موسمی (۰/۲۵)
۱۳. حمل‌ونقلی که در آن نیازهای مربوط به حمل‌ونقل به خوبی رفع شود (۰/۲۵) و دسترسی عادلانه همه مردم (۰/۲۵)، ایمنی آن‌ها و سلامت محیط زیست (۰/۲۵) و برنامه‌ریزی برای حال و آینده آن در نظر گرفته شود. (۰/۲۵)
۱۴. الف) با توجه به حرکت زمین از غرب به شرق (۰/۲۵)، مناطق مختلف کره زمین واقع بر نصف‌النهارها (۰/۲۵) پی‌درپی در مقابل خورشید قرار می‌گیرند. (۰/۲۵) / ب) سامانه موقعیت‌یاب جهانی (GPS) (۰/۲۵)
۱۵. با از بین رفتن پوشش گیاهی، نفوذپذیری خاک کاهش می‌یابد (۰/۲۵) و در نتیجه سرعت رواناب حاصل از بارش (۰/۲۵) بیشتر می‌شود. (۰/۲۵)
۱۶. در دره‌های پرشیب کوهستانی، رودها با حفر و فرسایش (۰/۵) کناره آبراهه‌ها (۰/۲۵)، تکیه‌گاه دامنه را از بین می‌برند (۰/۲۵) و باعث لغزش در آن می‌شوند.
۱۷. ایجاد آمادگی برای مقابله با بحران و پیشگیری از آن، مدیریت بحران و رساندن کمک‌های اولیه به آسیب‌دیدگان، ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده (ذکر سه مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۱۸. گستره زمین‌لغزش‌ها بسیار کم‌تر از (۰/۲۵) مخاطراتی مانند زمین‌لرزه است. (۰/۲۵) / ب) عرض و طول اغلب توده‌های لغزشی (۰/۲۵) کم‌تر از یک کیلومتر است. (۰/۲۵)
۱۹. الف) با استفاده از بازتاب‌های طیف الکترومغناطیسی، (۰/۲۵) پدیده‌های سطح زمین به وسیله سنجنده‌ها دریافت می‌شود. (۰/۲۵) / ب) انرژی زمین‌گرمایی، گازهای موجود در جو، جریان‌های هوایی - رطوبت موجود در جو - آفات و بیماری‌های گیاهی. (دو مورد هر مورد (۰/۲۵))

پاسخ امتحان شماره (۳): خرداد ۱۴۰۱

۱. الف) نادرست (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵) / پ) نادرست (۰/۲۵) / ت) درست (۰/۲۵)
۲. الف) کشاورزی (۰/۲۵) / ب) الکتریکی (برقی) (۰/۲۵) / پ) دوچرخه (۰/۲۵) / ت) پس از وقوع زمین‌لرزه (۰/۲۵)
۳. الف) مادرشهری (۰/۲۵) / ب) ایران (۰/۲۵) / پ) کم‌تری (۰/۲۵) / ت) مخاطره (۰/۲۵)
۴. الف) گزینه «۴» (هماهنگی و پشتیبانی مالی و فنی با هدف رفع نابرابری‌های فضایی) (۰/۲۵) / ب) گزینه «۲» (ریلی) (۰/۲۵) / پ) گزینه «۱» (از مشکلات روزتقویمی در مکان‌های مختلف که خط روزگردان از آن‌ها عبور کرده، جلوگیری می‌کند). (۰/۲۵) / ت) گزینه «۲» (مقاوم‌سازی سطح زمین) (۰/۲۵)
۵. الف) سنجنده (۰/۲۵) / ب) امواج الکترومغناطیس (۰/۲۵) / پ) اطلاعات رقومی (۰/۲۵) / ت) لندست (۰/۲۵)

پاسخ امتحان شماره (۴): شهریور ۱۴۰۱

۱۱. ترافیک که موجب اتلاف وقت ساکنان می‌شود. / افزایش آلودگی هوا / افزایش بیماری‌ها، خستگی، استرس و فشار خون / آلودگی صوتی و آلودگی منظر / مشکلات کمبود پارکینگ / هزینه‌ی احداث بزرگراه و خرید ناوگان حمل‌ونقل (۳ مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۱۲. از توقف روی ریل خودداری کنند. (۰/۵) / از پرتاب اشیا به سمت قطار و خسارت‌زدن به اموال عمومی خودداری کنند. (۰/۵)
۱۳. الف) $150 - 90 = 60$ اختلاف درجه $60 \div 15 = 4$ ساعت اختلاف (۰/۲۵)
- ب) (۰/۲۵) در شهر «الف» ساعت ۱۲ ظهر است. $8 + 4 = 12$ (۰/۲۵)
۱۴. ترسالی زمانی روی می‌دهد که میزان بارندگی سالیانه یک منطقه از حد میانگین منطقه بیشتر باشد. (۰/۵)
۱۵. برای تعیین حریم سیل با انجام محاسبات آماری (۰/۲۵) براساس آبدهی گذشته یک رودخانه (۰/۲۵)، بالاترین سطحی که احتمال دارد (۰/۲۵) آب آن رود در آینده در حین وقوع سیل (۰/۲۵) در بر گیرد در نظر می‌گیرند و اجازه ساخت‌وساز نمی‌دهند.
۱۶. در حوضه‌های کشیده مدت‌زمان طولانی سپری می‌شود (۰/۲۵) تا آب جاری مسافت سرچشمه تا خروجی را طی کند. (۰/۲۵) در نتیجه آب سرشاخه‌ها به تدریج به طور متوالی تخلیه می‌شود. (۰/۲۵)
۱۷. مطالعات خاک‌شناسی و پایداری زمین انجام پذیرد. (۰/۲۵) کارهای ایمن‌سازی (۰/۲۵) مانند مقاوم‌سازی لوله‌های انتقال انرژی، پایدارسازی سطوح شیب‌دار و نظایر آن انجام پذیرد. (۰/۲۵)
۱۸. الف) روندی اجتماعی و اقتصادی است که طی آن شیوه‌های زندگی - رفتار و عملکرد، ارزش‌ها و مظاهر شهری در روستاها رواج می‌یابد. (۰/۷۵) / ب) شهری که در آن نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان به طور عادلانه برطرف می‌شود، بدون این‌که منافع نسل‌های بعدی به خطر بیفتد و کم‌ترین اثرات نامطلوب را بر محیط زیست دارد. (۰/۷۵) / پ) به ناحیه‌ای از سطح زمین که روی کانون زمین‌لرزه قرار دارد، مرکز سطحی زلزله گفته می‌شود. (۰/۷۵)

۱. الف) نادرست (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵) / پ) درست (۰/۲۵) / ت) نادرست (۰/۲۵) / ث) درست (۰/۲۵)
۲. الف) دامنه نفوذ (۰/۵) / ب) بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۰/۵) / پ) لوله (۰/۵) / ت) چندوجهی یا چندمنظوره (۰/۵) / ث) آبدهی یا دبی (۰/۵) / ج) مخاطره (۰/۵)
۳. الف) موقعیت (۰/۲۵) / ب) بیشتر (۰/۲۵) / پ) آبی (۰/۲۵) / ت) انسانی (۰/۲۵) / ث) مرکالی (۰/۲۵)
۴. الف) گزینه «۳» (۰/۲۵) / ب) گزینه «۱» (۰/۲۵) / پ) گزینه «۳» (۰/۲۵) / ت) گزینه «۴» (۰/۲۵)
۵. الف) امواج مرئی (۰/۲۵) / ب) فرسوخ (۰/۲۵) / پ) لندست (۰/۲۵) / ت) سنجش از دور (۰/۲۵)
۶. در بخش‌هایی از جهان در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد (۰/۲۵) دو یا چند مادرشهر (۰/۲۵) در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل (۰/۲۵) زنجیره‌های مادرشهر و کلان‌شهری پدید می‌آیند. (۰/۲۵)
- مثال: شرق ایالات متحده از بستن تا واشنگتن (۰/۲۵) / مگالاپلیس ژاپن از توکیو تا یوکوهاما / مثال‌های دیگر در کتاب نیز صحیح است (یک مورد کافی است).
۷. هشدار برای پرهیز از ورود به مناطق پرترافیک / پیدا کردن توقفگاه خالی / حسگر آلودگی هوا / کنترل روشنایی معابر / هشدار به پلیس در مورد تصادفات (۴ مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۸. شیب زمین‌ها / جمعیت روستا / تراکم جمعیت در نقاط مختلف / پوشش گیاهی / فاصله خانه‌ها / محدوده زمین‌های کشاورزی (۴ مورد کافی است. هر مورد (۰/۲۵))
۹. برای جابه‌جاشدن به محل کار و سکونت (۰/۲۵) / دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی (۰/۲۵) / شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، هنری و ورزشی (۰/۲۵) / امور تفریحی و گذراندن اوقات فراغت به حمل‌ونقل نیاز دارند. (۰/۲۵)
۱۰. ۱) کنترل ایمنی به دقت بالایی نیاز دارد. (۰/۲۵) ۲) مصرف سوخت هواپیما نسبت به سایر شیوه‌ها گران‌تر است. (۰/۲۵)

